

Felelős szerkesztő:
MURÁNYI JÓZSEF.
Szerkesztőség:
Kassa, Kossuth-utca 16.
Telefon: 150.
Megjelenik minden nap
délután 5 órakor.
Egyes szám **2** krajcár.
(4 fillér.)
Kéziratot nem ad vissza
a szerkesztőség.

NAPLÓ

KASSA, SZERDA, 1908. AUGUSZTUS 26.

NEGYEDIK ÉVFOLYAM. — 194. SZÁM.

Előfizetési árak:
Kassán:
Egész évre . . . 14.— K
Fél évre . . . 7.— „
Negyed évre . . 3.50 „
Egy óra . . . 1.20 „
Vidéken:
Egész évre . . 20.— K
Kiadóhivatal:
Kassa, Kossuth-utca 16.
Telefon: 150.
Hirdetések petit sor szá-
mitással díjszabás szerint.

Nemzetiségi kulturbankok.

Kassa, augusztus 25.

A nemzetiségi kérdést, jóformán 1848 óta számíthatjuk. Hatvan év alatt a megoldás dolgában egy lépéssel sem haladtunk előre. Próbálkoztak erős kézzel, cirogató politikával. Egyik se használt. A nemzetiségi veszedelem egyre jobban kiélesedett, az orvosságát egy kormány se tudta megtalálni.

Az igazi baj az, hogy a magyar társadalom pedig nem is kereste soha. Rábizta az államhatalomra, boldoguljon a tóttal, oláhhall, ahogy tud, maga azonban közömbösen nézte a küzdelmet. Legföljebb káromkodott, ha a nemzetiségeknek fehér kalácsot juttatott az állam, mikor magunknak fekete kenyertünk sem volt. Vagy örvendezett, ha akadt olyan miniszter, aki kegyetlenül megszorogatta a torkukat. De a maga megmérhetetlen nagy erejével a magyar társadalom soha se vitt segítséget a magyar államnak a nemzetiségekkel való hosszúságos tülekedésben. Nem tanulta meg a nemzetiségektől, hogy a társadalom ereje sokkal nagyobb erő az államénál.

Az ő hatalmuk abban van. Véleménykülönbségek, felfogásbeli eltérések lehetnek a nemzetiségek közt is, vannak is bizonyosan: de a magyar állammal minden nemzetiség mint egy ember áll szemben. Egy ércfal a magyarság földje körül s az ebben egységes nemzetiségi társadalom ércfalán megtörik az állam ereje.

Most volt a *Banca Culturala*, az új oláh kulturbank kereszttelője. Mi hozta létre ezt a bankot? Nyerészkedési vágy? Közgazdasági szükség? Stréberkedés? Nem, egyik se ezek közül a magyar motívumok közül. Létrehozta a fajszeret, az oláh önzet.

A magyar képviselőház megsavazta az új népiskolai törvényt. E szerint az egyházközségek tartoznak tanítóik fizetését a törvényes minimumra felelmeini. Ha nem teszik, megteszi a magyar állam, de nem ingyen. Beavatkozik az iskola belügyeibe, be a tanítválasztásba, be az iskolai könyvek használatába. Az oláh önzet soha senki még úgy fejbe nem vágta, mint Apponyi ezzel a a törvénynyel. Mitlehetne ellene tenni? Ki kell egészíteni a tanítói fizetése-

ket a hitközségnek s akkor az állam előtt be van téve az ajtó. Igen, csak-hogy az egyházközségek, szegények nem bírják a terhet. Mindegy, az autonómiát meg kell menteni.

S hogy az autonómiát megmentés s a magyar állameszme térfoglalását az iskolákban megakadályozzák, az erdélyi oláhok egy-két hónap alatt megcsinálták a román kulturbankot, melynek részvényesei a kamatjövedelmet mind az iskolák biztosítására fordítják. Segítenek nekik a többi román bankok is, melyek eddig is oly jelentős részét adták román kulturára az évi nyereségüknek, hogy hasonlóképp kulturbankoknak nevezhetők. S kényszerítve is vannak erre az áldozatkészségre, mert amelyik nem adakozna, az becsukná az üzletet, azt nem támogatná a románság. Az Albina, a Victoria, a Muresiana, a Timosana mellett most megalakult kimondottan kulturális célra a Banca Culturala — el lehet gondolni, mennyire szívvel-lélekkel felkarolja most ennek az ügyét a románság.

Ha a magyar társadalomban csak századrésze meg volna annak az erős akaratnak, összetartásnak és szívósságnak, amivel a nemzetiségek ma még csak védekeznek, holnap talán már támadnak: a nemzetiségi kérdés rég megszűnt volna.

Zmejánovics visszautasítása

— Döntött a király. —

Mindenki tudta, mindenki várta, hogy a király nem erősíti meg Zmejánovics püspököt a szerb patriarchai székből. Mégis, hogy ez a döntés ma elkövetkezett, általános elégtétel fogadja mindenütt. A merész-ség, amellyel Zmejánovics dacot kiáltott oda a magyarságnak közvetlenül a választás előtt és a választás után is, a kihívó hang, amelyen Zmejánovics a magyar kormány magatartásáról nyilatkozott, ellenszenvessé tették alakját, attól eltekintve is, hogy maguk a választó szerbek a választás során valósággal tüntettek viselkedésükkel a magyar politikai faktorok ellen.

A személyi részen kívül, amely a szerbek nagy részét is ki fogja elégíteni, a királyi döntésnek van egy elvi jelentőségű része: a megokolása. Királyi szóval mondatik ki, hogy magyar közjogi méltóságot nem viselhet az, aki magyarul nem tud. Nem viselhet még akkor sem, ha szerb vagy más nemzetiségű, nem még akkor sem, ha egyebekben meg is felelne s választása felekezetének közóhajtásával s az állami érdekekkel is találkoznék. A királyi döntésnek ez az elvi része, mely a magyar törvény álláspontját hangsúlyozza nagy nyo-

matékkal, válasz sok mindenfelé, nemzeti-ségi oldalról megkísérlett támadásra a magyar nyelv ellen, válasz arra a törekvésre is, mely a koronát állandóan olybá akarja feltüntetni, mintha rokonszenve a magyar nyelv ellen hadakozókkal volna, válasz Zmejánovicsnak arra a kihívó nyilatkozatára is, hogy ha akar, bármikor egy év alatt megtanul magyarul.

És válasz végül a királyi szó arra a tapintatlan és vakmerő támadásra, amelyet a szerb kongresszus néhány tagja Zmejánovics megválasztásának bevezetésekképpen a magyar nyelv használata és joga ellen intézett.

A magyarul nem tudással kérkedő verseci püspök a királyi döntés által kiesett a patriarcha-jelöltek sorából, s az új kongresszus, melyet szeptemberre hívnak össze, Zmejánovicsra még csak szavazatot sem fogadhat el.

A város félmillió pere.

Elmaradt szakértői szemle.

Ismeretes az a per, melyet Kassa város ellen indított a *Fried és Adorján* csatornázási vállalkozó cég.

A per a csatornázási munkálatok befejezésekor keletkezett, amidőn ugyanis a várostól a szerződésen felül végzett munkálatokért követeltek 520 ezer koronát. A tanács azon az állásponton volt, hogy a követelés nem jogos, míg az ellenfél *Fried és Adorján* cég kimutatta, hogy a jelzett összeg jár neki.

Tekintve, hogy a békés megegyezés létrejötte nem sikerült, a cég pert indított Kassa városa ellen. Ez ügyben már volt több tárgyalás, amelyen úgy az egyik fél, mint a másik bizonyítékokat hozott fel pro és kontra. A legutóbbi tárgyaláson annyi történt, hogy a bíróság szakértői szemlét tűzött ki tegnapi, e hó 23-ára.

A szemlét azonban nem lehetett megtartani, mert a beidézett szakértők el voltak foglalva. Miután a szakértői szemle döntő szerepet játszik a perben, természetes, hogy új határnapot tűztek ki.

E szemlétől függ a per kimenetele s a bíróság ezért a szakértőket rövid terminusra hívta egybe. Persze a szemle több napig fog eltartani s a beadandó jelentés után fog a bíróság a további lépések dolgában határozni.

Éhség miatt a halálba.

Felakasztotta magát.

A halál önkéntesének száma tegnap szaporodott egygyel, *Bekecs* István szabólegény megunt az életét és öngyilkossá lett.

A szerencsétlen szabólegény élete valóságos kálvária volt. Hetek óta nem keresett semmit, sokat nélkülözött, ami megérlelte benne a halál gondolatát.

Tegnap reggel *Bekecs* István a Furcsa erdőben kószált. Ott tartózkodott délig. Vadgyümölcs és egyéb ehető növény volt a tápláléka.

Miután hiába valónak találta a nagy küzdelmet, a végsőre határozta el magát. Az erdőből kijövet utja a katonai sátoztábornál vitte el. Itt a falkavadász társulat katonai őrének lakásába kérdzett be.

Az őr semmi rosszat nem gyanított s megengedte a szegény legénynek az ott tartózkodást.

Bekecs az ajtót magára zárta s a falba szegtet vert. Arra zsinogot akasztott, melyel elkövette öngyilkosságát.

Déltől délután 5 óráig függött a szabólegény. Az őrnek gyanus volt, hogy a házikó ajtaja be van zárva. Feltörte az ajtót s akkor látta, hogy mi történt. Persze *Bekecs* ekkor már halott volt.

Az őr azonnal telefonált a rendőrségre, ahonnét *Sárosy* Árpád r. fogalmazó és dr. *Nagy* Géza tb. főorvos jelentek meg a helyszínen. A holttestet a köztemetőbe szállították. Az öngyilkos levelet nem hagyott hátra, azonban több mint valószínű, hogy anyagi gondjai és nyomora vitte a végzetes lépésre.

HIREK.

Kossuth Ferenc egészséges.

Kossuth Ferenc tudvalevőleg Pöstyénben üdül. Alig három hete használja a híres fürdőket, máris kedvező hír érkezik róla. Kossuth Ferenc egészséges.

És ez nagy szó. Mert bizony nagy beteg volt, súlyos beteg. Az orvosok, most már megvallhatjuk, komolyan aggódtak s a nyilvánosságot inkább illuziókban ringatták, mert az igazságot fájt közölniök. A csusz, amely makacsul följebb és följebb húzódott, már-már a szívet támadta meg.

Most azonban Kossuth tul van a veszedelmen. A karlsbadi kura rendbehozta a gyomrát, ami által a táplálkozás normális lett. A testsulya nyolc kilóval apadt és így a labak munkája megkönnyebbült. Befejezte a gyógyulás folyamatát a pöstyéni fürdő, mely megszüntette a csuzos tüneteket.

Akik legutóbb látták a minisztert, nem győznek csodálkozni a változáson, melyen átment. A testi épülés hatása észrevehető kedélyállapotán is. Kossuth állandóan jókedvű és szemmel láthatólag kellemesen érzi magát a társaságban. A hölgyek iránt, akik nagy szeretettel és tisztelettel környékeznek, nem fogy ki a kedvességéből.

Viszátért Kossuth régi munkakedve és munkabírása is. Ámbár kora érthetővé tenné, nem fárad ki egyhamar. Órák hosszat ül íróasztala mellett és intézi minisztériuma ügyeit. Annyi bizonyos, hogy a kereskedelmi minisztérium őszre olyan munkahalmazt zudit a parlamentre, hogy jó időbe kerül, míg elvégzi.

Szóval az őszi politikai kampány, mely előreláthatólag igen izgalmas és fordulatokban gazdag lesz, Kossuthot szinte megújítva találja.

Kossuth Ferenc e hó 27-én tér vissza a fővárosba.

— **Áthelyezés.** Az igazságügyi miniszter *Nagy* Kristóf javítóintézeti családfőt a székesfehérvári javítóintézethez helyezte át.

— **Kassa nem kap kölcsönt.** Tudvalévő, hogy Kassa városa 400 ezer koronás kölcsönt akar felvenni a közel jövőben. A kölcsön ügyében *Eder* Ödön polgármester több ízben Budapesten járt, de nem sok eredményt ért. Igen valószínű, hogy a kölcsönből nem lesz semmi, mert a rossz pénzügyi viszonyok miatt egy pénzügyi intézet se hajlandó a kívánt összeget folyósítani. Az e havi városi közgyűlésen is szó lesz a kölcsönről, amennyiben *Eder* Ödön polgármester eddigi útjáról be fog számolni a törvényhatósági bizottságnak.

— **A bolgár fejedelem Tátrafüreden.** Ótátrafüredről jelentik: *Ferdinánd* bolgár fejedelem családjával *Erzsebet* kir. hercegnő látogatására ma automobilon Tátrafüredre érkezett.

— **Fiedler Károly temetése.** Tegnap délután három órakor temették *Fiedler* Károly királyi tanácsos, földbirtokost. A Bethlen-körut 23. számú házban, a gyászoló közönség igen nagy számban jelent meg, akik között ott láttuk *Eder* Ödön polgármestert, Kassa város törvényhatóságának számos tagját, a kassai pénzügyintézetek igazgatóit, valamint a kassai Takarékpénztár küldöttségét. A temetési szertartást *Mohr* Béla ág. ev. lelkész végezte, aki megható beszéddel jellemezte az elhunyt férfit becsületes élete pályáját, szive jóságát. Ezután a halottat, a *Rozália* sirkertben, a családi sírboltba temették el. A menet után a közönség óriási sokasága adta meg az utolsó üdvözetet a halottnak, akinek eltávozásával Kassa régi tisztos polgárságának mindegyre ritkuló száma ismét megkevesbedett.

Fiedler Károly koporsójára a következők küldtek koszorút: A viszontlátásra — *Thea*, Mély részvétellel — özv. *Fleischerné*, *Ihrem Schwager und Onkel* — *Familie Schwarz Fiedler*, *Utolsó üdvözet* — *Szilárd és családja*, *Letzte Grusse von dem Artillerie Freunde*, *Érdemudis alelnökének* — *A Kassai Takarékpénztár, Demunvergesellschaften Onkel* — *Grete und Eduard*, *Nyugodj békében* — *Adolf és Augusta*, *Utolsó üdvözet* — *Iréntől*, *A jó Károlynak* — *Betty*, *Szeretett jó bátyuknak* — *Elischer G. és családja*, *Károly bácsinak* — *Székely Dobyék*, *Isten veled kedves Károly bácsi* — *Margit*, *Arthur*, *Edit*, *Adrienne*, *Árpád*, *Ószinte rokeni szeretettel* — *Amália*, *Közszeretben álló alelnökének*

— *Abauj-Torna vármegye Gazdasági Egyesülete, Szeretett nagybátyuknak* — *Ilona és Laci*, *Utolsó üdvözet* — *Iren és Ottó*, *Buzgó váltóbírájának* — *Az Osztr. Magy. Bank, Hálás szeretet s mély bánattal* — *Halmi Béla, Félix és Pali*, *Kegyeletük jeléül* — *A Kassai Vadásztársulat, A felejthetetlen jó barátunk* — *Bauernebel család, Szeretett Károly bácsijuknak* — *A Mihalik család, Szeretett jó nagybátyuknak* — *Valko Viktorné és családja.*

— **Kiállítás Eperjesen.** Sárosvármegye gazdasági egyesülete ez év október hó 3, 4, 5 és 6 án baromfi, gyümölcs, kertészeti és méhészeti kiállítást rendez. A védnökök *Darányi* Ignác földmívelési miniszter és gróf *Teleky* Józsefné. A kiállításon részt vehetnek *Abauj-Torna*, *Sáros*, *Szepes* és *Zemplén* vármegyék tenyésztői. Bejelentési határidő szeptember hó 15-e. Kiállíthatók tyukok, baromfi-termékek, kacskák, házinyulak, ludak, disznóvénnyek, gyümölcsök, konzervek, gépek stb., szóval a gazdaság körébe tartozó mindennemű dolgok. A kiállításról katalógust ad ki az igazgatóság. Bővebb értesítést a titkári hivatalnál az érdeklődőknek akár szóban, akár írásban.

— **Huszállítás a kassai honvédek számára.** A magy. kir. kassai 9. honvédegyalozred kassai közérkezési bizottsága hirdetményt bocsátott ki a kassai állomáson elhelyezett honvédcapatok részére 1909. évi január hó 1-től 1909. évi december hó 31-ig terjedő időre szükséges vágómarha szállításának nyilvános árlejtés után való biztosítása tárgyában. Az árlejtés folyó évi szeptember hó 16 án d. e. 10 órakor Kassán a *Mészáros-utcai honvéd gyalogsági lakatnyia* altiszti s olvasószobájában fog megtartatni.

— **Kiállítás Gyöngyösön.** Gyöngyösről jelentik: A hevesmegyei gazdasági egyesület fennállásának ötven éves évfordulóját egy nagyobb szabású mezőgazdasági, termény, állat, gép és ipari kiállítással kapcsolatosan fogja Gyöngyösön szeptember hó 5, 7, 8, 9 és 10-én megünnepelni.

— **A hadügyminiszter a katonai kegyetlenkedések ellen.** Egy soproni német lap ujságolja, hogy *Schönaich* báró hadügyminiszter nagyfontosságú rendeletet intézett az összes csapatparancsnokokhoz. A rendelet szerint a följebbvalók ellen beadott panaszokat ezután nem fegyelmi uton, hanem a katonai törvényszékek útján intézik el. A parancsnokok kötelesek arra, hogy az összes hozzájuk beérkezett panaszokat a hadbírótság tudomására adják. A katonai törvényszékek pedig a legnagyobb szigorral kell eljárnia a vétkes tisztek vagy altisztek ellen.

— **Vásár-áthelyezés.** Kereskedelemügyi miniszter megengedte, hogy az *Abauj-Torna vármegye* területéhez tartozó *Mecenzéf* községekben a folyó évi szeptember hó 6-ára eső országos vásár ez évben kivételesen szeptember 4-én tartassék meg.

— **A pontos katonai térkép érdekében utazások, gyakorlatok alkalmával minden katonai személy közreműködik.** A hadászat érdeke, hogy a katonai térképen minden újabb terepváltozás föl legyen tüntetve. *Abauj-Torna vármegye* alispánja, a miniszter felhívására, most közzétételben utasítja a községi elöljáróságokat, hogy a terepváltozásra vonatkozó adatokat, neveze

Szenzációs őszi szövetujdonságok SCHÜTZ és Tsa
angol uri-szabó céghez
Kassa, Kossuth Lajos-utca 2.

